

# درس‌هایی از حقوق خانواده

آثار نکاح و شروط ضمن عقد

امین امیرحسینی

پژوهشگر دکتری حقوق خصوصی دانشگاه تهران و هیئت مدیره انجمن حقوق خانواده

مدرس دانشگاه

|                            |                                                                      |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه                    | : امیرحسینی، امین، ۱۳۷۱ -                                            |
| عنوان قراردادی             | : ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc                              |
| عنوان و نام پدیدآور        | : درس‌هایی از حقوق خانواده: آثار نکاح و شروط ضمن عقد/امین امیرحسینی. |
| مشخصات نشر                 | : تهران: خرسندی، ۱۳۹۸.                                               |
| مشخصات ظاهری               | : ۱۱۵ ص.                                                             |
| شابک                       | : 978-622-224108-7                                                   |
| وضعیت فهرست‌نویسی          | : فیبا                                                               |
| یادداشت                    | : کتابنامه: ص. ۹۷.                                                   |
| عنوان دیگر                 | : آثار نکاح و شروط ضمن عقد.                                          |
| موضوع                      | : زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران                                |
| موضوع                      | : حقوق خانواده -- ایران                                              |
| رده‌بندی - بکره            | : KMH۵۴۲                                                             |
| رده‌بندی - یو              | : ۳۴۶/۵۵۰۱۶                                                          |
| شماره کتابخانه ملی         | : ۶۰۳۴۵۹۱                                                            |
| Marriage law -- Iran       |                                                                      |
| Domestic relations -- Iran |                                                                      |

## انتشارات خرسندی

خیابان نلسون ماندلا (جردن) - ضلع شمال غربی چهارراه حسن لودک - پلاک ۶۶ - طبقه اول - واحد ۳

تلفن: ۸۸۶۶۵۳۰۷ - ۳۷۶۲

مرکز بخش و توزیع: خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان لبافی نژاد، نرسیده به میدان دانشگاه، پلاک ۴۷۱، واحد زیرزمین

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۳ - ۶۶۴۹۰۵۸۲ - ۸۴۸۵۸

فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، بن بست شهرزاد، پلاک ۱۱۲، تلفن: ۶۶۴۹۸۱۱۲

فروشگاه شماره ۲: خیابان انقلاب، مجتمع پارسا، پلاک ۱۲۱۸، تلفن: ۶۶۰۳۰۷۳

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

## درس‌هایی از حقوق خانواده

امین امیرحسینی

چاپ اول: ۱۳۹۸ تیراژ: ۲۰۰ جلد قیمت: ۲۵۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-224108-7

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۴۱۰۸-۷

|    |                                             |
|----|---------------------------------------------|
| ۱۱ | مقدمه.....                                  |
| ۱۱ | اهمیت و جایگاه خانواده.....                 |
| ۱۳ | اهمیت خانواده.....                          |
| ۱۷ | جایگاه زنان.....                            |
| ۱۹ | فصل نخست آثار الی.....                      |
| ۲۱ | گفتار نخست: مهریه.....                      |
| ۲۳ | ۱-۱-۲- کلمات.....                           |
| ۲۳ | الف) تعریف.....                             |
| ۲۳ | ب) ماهیت.....                               |
| ۲۴ | ج) میزان مهریه در فقه.....                  |
| ۲۵ | ۱- کمیت خاصی را الزامی می دانند.....        |
| ۲۶ | ۲- میزان خاصی را مبنا قرار نمی دهند.....    |
| ۲۷ | گفتار دوم: نفقه.....                        |
| ۲۷ | الف) تعریف نفقه.....                        |
| ۲۹ | ب) حق یا حکم بودن اتفاق.....                |
| ۳۲ | گفتار سوم: اجرت المثل.....                  |
| ۳۲ | الف) مبانی اجرت المثل.....                  |
| ۳۳ | ۱) عمومات دال بر احترام عمل و مال مسلم..... |
| ۳۳ | ۲) شروط ضمن عقد.....                        |
| ۳۴ | ۳) اصل عدم تبرع.....                        |
| ۳۴ | ب) شرایط.....                               |
| ۳۵ | ۱) امر برای انجام عمل.....                  |
| ۳۵ | ۲) اجرت داشتن کار نزد عرف.....              |
| ۳۵ | ۳) عدم قصد تبرع.....                        |
| ۳۵ | ۴) انجام کار.....                           |
| ۳۶ | ۵) واجب نبودن عمل.....                      |

- ۳۶..... (۶) عدم وجود شرط مالی
- ۳۶..... گفتار چهارم: نحله.....
- ۳۶..... (الف) تعریف نحله.....
- ۳۷..... (ب) شرایط تحقق نحله.....
- ۳۸..... (ج) میانی فقهی و حقوقی نحله.....
- ۴۰..... (د) ماهیت نحله.....
- ۴۱..... گفتار پنجم: اشتغال.....
- ۴۱..... (الف) حق اشتغال زوجه در اسلام.....
- ۴۲..... (ب) حق اشتغال زوجه در حقوق ایران.....
- ۴۴..... (ج) حق اشتغال زن در اسناد بین المللی.....
- ۴۵..... (د) حق مالکیت.....
- ۴۶..... (هـ) مسئولیت زن در قبال اعضای خانواده.....
- ۴۷..... (و) محدودیتهای اشتغال زن و نبود اختیارات شوهر.....
- ۴۹..... (۱) مشاغل منافی مصالح خانوادگی.....
- ۵۰..... (۲) مشاغل منافی با حیثیت مرد و زن.....
- ۵۰..... (ز) نحوه اعمال اختیار مرد و حدود آن.....

## فصل دوم- آثار غیرمالی..... ۵۳

- ۵۵..... گفتار نخست: معاضدت.....
- ۵۶..... گفتار دوم: حسن معاشرت و وفاداری.....
- ۵۸..... گفتار سوم: ریاست مرد.....
- ۵۸..... (الف) کلیات.....
- ۶۰..... (ب) طریقی یا موضوعی بودن ریاست مرد.....
- ۶۱..... گفتار دوم: آرای فقها.....
- ۶۱..... (الف) لزوم اطاعت مطلق از شوهر.....
- ۶۲..... (ب) اطاعت از شوهر مقید به اصل معاشرت به معروف.....
- ۶۲..... (ج) اعمال حق ریاست مرد منوط به تحقق مفسده از رفتار زوجه؛ (خلاف اصل بودن معاشرت شوهر).....
- ۶۳..... گفتار چهارم: تمکین.....

|    |                                                          |
|----|----------------------------------------------------------|
| ۶۵ | فصل سوم- شروط ضمن عقد نکاح.....                          |
| ۶۷ | گفتار نخست: شرط عدم ریاست.....                           |
| ۶۷ | الف) بیان نظریات.....                                    |
| ۶۷ | ۱- قائلین به بطلان شرط عدم ریاست.....                    |
| ۶۸ | ۲) قائلین به صحت شرط عدم ریاست.....                      |
| ۶۸ | ب) تحلیل و بررسی.....                                    |
| ۶۸ | ۱) قایلین به بطلان شرط عدم ریاست.....                    |
| ۷۳ | ۲) قائلین به صحت شرط عدم ریاست.....                      |
| ۷۵ | ج) تحلیل نهایی.....                                      |
| ۷۶ | گفتار دوم: شرط عدم تمکین.....                            |
| ۷۶ | الف) قائلین به صحت شرط عدم تمکین.....                    |
| ۷۶ | ۱) عمومات ادله ای به نفع.....                            |
| ۷۷ | ۲) حکم نکاح معذور اوطاف.....                             |
| ۷۷ | ۳) حق بودن تمکین.....                                    |
| ۷۹ | ۴) اصل صحت.....                                          |
| ۷۹ | ۵) روایات.....                                           |
| ۷۹ | ۶) عدم مغایرت با مقتضای ذات.....                         |
| ۸۰ | ب) قائلین به عدم صحت شرط عدم تمکین.....                  |
| ۸۰ | ۱) مغایرت با مقتضای ذات.....                             |
| ۸۱ | ۲) عدم تشابه جواز شرط تمکین با افراد ناتوان در تمتع..... |
| ۸۱ | ۳) اصل آمره بودن قواعد خانواده.....                      |
| ۸۲ | ۴) مخالفت با حکم.....                                    |
| ۸۲ | ۵) حکم عقل.....                                          |
| ۸۳ | ۶) نامشروع بودن شرط.....                                 |
| ۸۳ | ۷) مخالفت با کتاب و سنت.....                             |
| ۸۴ | ۸) اسقاط مالیم یجب بودن شرط عدم تمکین.....               |
| ۸۴ | ۹) مغایرت با غرض شارع.....                               |
| ۸۴ | ۱۰) عمومات لاضرر.....                                    |
| ۸۵ | ۱۱) مغایرت با نص صریح روایت صحیحه.....                   |
| ۸۵ | ج) تحلیل نهایی.....                                      |

- گفتار سوم: شرط تحدید انفاق..... ۸۸
- گفتار چهارم: شرط تحدید مهریه..... ۹۰
- الف) لزوم تعیین حداقل..... ۹۰
- ب) لزوم تعیین حداکثر..... ۹۰
- ج) عدم لزوم تعیین حد اقل و حداکثر..... ۹۱
- د) تحلیل نهایی..... ۹۴
- منابع و مآخذ..... ۹۷

## مقدمه:

### اهمیت و جایگاه خانواده

اختلافات تکوینی بین زن و مرد در تبیین حقوق و تکالیف آن دو، بسیار مؤثر است؛ چون در نظام حقوقی اسلام، رابطه دقیق و منطقی در باب روابط زوجین حاکم هست. به علاوه، همان گونه که اشتراکات تکوینی، زمینه ساز وحدت در تشریع است، تفاوت های تکوینی، موجب اختلافات در تشریع است. (سبحانی؛ امیرحسین، ۱۳۹۵، ۲۱)

در واقع، حقوق و تکالیف، مبتنی بر مصالح و مفاسد واقعی و نفس الامری است و این اختلاف در مصالح و مفاسد واقعی، به ناچار سبب تفاوت در حقوق و تکالیف خواهد شد. (مصباح یزدی، ۱۳۸۸، ۲۲۲)

زن و مرد، دو موجود مکمل یکدیگرند که پا به عرصه حیات می‌گذارند. با نگرش نظام مند به خلقت زن و مرد، لزوم تفاوت اجتناب ناپذیر آن‌ها کاملاً مشخص می‌گردد؛ زیرا بارزترین و مهم‌ترین خصوصیت یک نظام، وجود تفاوت‌های سازمان‌بخش در اجزای آن است (مصدق صدقی، ۱۳۸۷، ۱۱)؛ بنابراین به عنوان نمونه، طبق آموزه‌های اخلاقی اسلام، رابطه زن و مرد، بر اساس توافق و رضایت طرفین تنظیم می‌گردد. (قربان‌نیا؛ حافظی، ۱۳۹۰، ۳۳) و تفاوت‌ها در صورت وجود توافق، زمینه رشد را فراهم می‌سازد.

باید افزود که ورود مطلق قانون و حقوق به قلمرو خانواده، هر چند ناخوشایند و نامطلوب است؛ اما گاه اجتناب ناپذیر می‌نماید. خانواده، کانونی است که در آن مهر، محبت، فداکاری و ایثار، نقش اصلی را ایفاء می‌کند؛ ولی حقوق، به دنبال احقاق حق، اجرای عدالت و نظم و

ترتیب دادن امور است؛ بنابراین فداکاری، مهر و محبت را نمی‌توان در قالب‌های حقوقی گنجانند و زن و شوهر را ملزم به رعایت آن‌ها کرد؛ زیرا قواعد حقوقی در مواجهه با خانواده، ناتوان‌تر از آن است که بتواند به آن نظم و نسقی بدهد و در واقع، حقوق، تجلی همان اخلاق اجتماعی است که نهادینه شده است. (فدایی؛ مظفری، ۱۳۹۱، ۲۹)

البته گاه برخی از افراد را جز به اجبار نمی‌توان به کاری واداشت یا از انجام آن، منع نمود. شاید درباره چنین افرادی، تنها قواعد و مقررات قانونی، حداقلی از نظم و عدالت را مستقر سازد؛ ولی بن امر نباید منجر به آن شود که قواعد حقوقی، به عنوان آخرین و ناقص‌ترین حربه، جایگزین قواعد اخلاقی و اصول انسانی حاکم بر نهاد خانواده شود.

در مقدمه توجیه لایحه پیشنهادی قوه قضائیه، تحت عنوان لایحه «حمایت خانواده» که در تاریخ ۳/۴/۱۳۸۶ تصویب و اضافاتی، در ۵۳ ماده به تصویب دولت رسیده است، بر نقش و جایگاه ویژه نهاد خانواده در نظام حقوقی و تربیتی اسلام تأکید شده و هدف از تنظیم این لایحه، مرتفع نمودن کاستی‌ها، رفع چالش‌ها، قوانین حاکم بر نهاد خانواده و منطبق نمودن آن‌ها با واقعیات روز، ذکر گردیده است.

آنچه که در این مقدمه توجیهی در باب سوانح موجود در قوانین مرتبط با نهاد خانواده آمده است، کاملاً صحیح بوده و با اندکی بررسی، این امر آشکار می‌شود که بعد از سال‌ها، دولت به ضرورت و اهمیت این امر مهم واقف شده است؛ اما آنچه به محتویات آن، بعید به نظر می‌رسد که این لایحه بتواند موجب مرتفع نمودن کاستی‌ها و نواقص موجود در این خصوص و منطبق نمودن آن‌ها با واقعیات روز باشد. (فدایی؛ مظفری، ۱۳۹۱، ۳۱)

بر واضح است که این لایحه، حاوی نکات و جهت‌گیری‌های مثبتی نیز می‌باشد. قانون‌گذاری در خصوص نهاد مهمی چون خانواده، مستلزم توجه بیشتر و دقیق‌تر می‌باشد؛ چرا که هر گونه تغییر و تحولی در قوانین موجود، بدون پشتوانه‌های دقیق علمی و اخلاقی، اثرات مخربی بر جامعه خواهد داشت. انتظار این بود که در تهیه و تدوین این لایحه، از نتایج علوم مختلف، بررسی‌ها و پژوهش‌های علمی و واقعیات اجتماعی موجود، حداکثر استفاده صورت می‌گرفت. (فدایی؛ مظفری، پیشین، ۳۴)

## اهمیت خانواده

خانواده در لغت به معنای اهل خانه و دودمان می‌باشد. (عمید، ۱۳۸۸، ۳۵۶) در اصطلاح حقوقی، گاه به کلیه خویشاوندان نسبی و سببی شخصی، گاه به گروهی مرکب از شخص و خویشاوندان نسبی و همسر وی هم‌چنین، گاهی به گروهی متشکل از زوج و شوهر و فرزندان ذیل سرپرستی آن‌ها اطلاق می‌شود؛ (باریک‌لو، مدیو جونی، ۱۳۹۱، ۱۰۹) خواه مدیریت گروه مزبور از آن زوج یا به طور مشترک، به وسیله زوجین اعمال شود. (صفایی؛ امامی، ۱۳۸۲، ۳۱) در یک تعریف جامع، «خانواده» مجموعه‌ای است که در آن، یک زوج متأهل (یا یکی از والدین) فرزندان خود یا کودکانی که به فرزندپذیری پذیرفته، زندگی می‌کنند. (جعفری لنگرودی، ۱۳۸۷، ج ۳، ۱۳۴) خانواده محیطی امن برای آسایش و آرامش زوجین است. (خورسندیان، ۱۳۸۳، ۱۶۶)

مهم‌ترین هسته جامعه است که بنیان اجتماع را شکل می‌دهد. (کاظمی، ۱۳۹۳، ۷۲) تردیدی نیست که اگر نهاد خانواده، به سستی شکل گیرد و اشخاص به خوبی در آن تربیت شوند، جامعه نیز به صلاح خواهد بود. (قاسم زاده، ۱۳۹۱، ۱۱؛ بشارت؛ رنجبر نوشهری؛ رستمی، ۱۳۸۷، ۱۳۷؛ موسوی، ۱۳۷۹، ۱۷)

خانواده یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است و تغییر در آن، تأثیرات مستقیمی بر جامعه دارد؛ بنابراین قانون‌گذاران باید توجه ویژه‌ای به آن مبذول دارند. (حبیبی تبار، ۱۳۸۸، ۳۵) از آن جا که هر علم، هدف خاص خود را دنبال می‌کند، روشن؛ مهدوی، ۱۳۹۴، ۱) نهاد مقدس خانواده نیز در زمره اهداف علم حقوق قرار می‌گیرد.

در واقع، به عنوان مهم‌ترین واحد اجتماعی، همیشه مورد توجه قانون‌گذار بوده است؛ (روشن؛ خلیل زاده، ۱۳۹۲، ۵۰۷)؛ هرچند در بسیاری از موارد، قانون‌گذاری در حوزه خانواده، مغفول واقع شده است. (روشن، ۱۳۸۶، ۳۰۷؛ روشن، ۱۳۸۴، ۱۸۰)

این مسئله که زن و خانواده با توجه به وضع گذشته و عدم توجه به حقوق زن توسط جوامع پیشین، می‌بایست در حمایت و پناه قانون قرار گیرد، انکارناپذیر است. (جمعی از نویسندگان، ۱۳۴۶، ۷۶) حقوق خانواده، به شدت مبتنی بر رعایت مصالح اجتماعی است. (طالب احمدی، ۱۳۹۱، ۹۴) و قواعد حاکم بر حقوق خانواده، نوعاً امری است (روشن؛ فدایی؛ آذین، ۱۳۹۳، ۲۳۵)؛ بنابراین قابل اسقاط نیست. (روشن، ۱۳۸۹، ۴۳)

با این حال، تمامی قوانین و مقررات، باید برای آسان نمودن تشکیل خانواده و پاسداری از قداست روابط خانوادگی باشد. (مهاجری، ۱۳۹۰، ۴۴) هم‌چنین از اصل دهم قانون اساسی<sup>۱</sup> نیز همین امر برداشت می‌شود.

از حیث اهمیت، خانواده کوچک‌ترین و اولین (توجهی، ملک‌شاه، ۱۳۹۲، ۳۹؛ ایمانی نایینی؛ صادقی؛ عبدی، ۱۳۹۰، ۹۱) واحد اجتماعی است که نقش بسیار مهمی در برطرف کردن نیازهای حیاتی انسان دارد و کارکردهایی اساسی، در حوزه سلامت جامعه و سعادت انسان در بر دارد.

بر مثال آموزه‌های دینی، ۱. بستر سازی برای کارکرد مناسب این نهاد مقدس و ۲. تلاش برای جلوگیری از سرد شدن و یا به هم خوردن تعادل آن، از موضوعات مناسبی است که اندیشه و تدبیر مسلمانان به خود مشغول کرده است. (حبیبی تبار؛ فراهانی، ۱۳۹۴، ۴۹) به علاوه، اهمیت خنثی‌سازی عنوان رکن کلیدی هر اجتماع سالم، لزوم تحکیم روابط زوجین، ضرورت ارائه تمهیدات قانونی لازم را مطرح می‌کند. خانواده هسته مرکزی اجتماع به شمار می‌آید و نخستین اجتماعی است که شخصیت و هویت افراد در آن شکل می‌گیرد. هم‌چنین آداب و اصول زندگی اجتماعی و اخلاقی در آن‌ها نهادینه می‌شود. این نهاد اجتماعی و عاطفی نیازمند ثبات و استحکام بر مبنای تہد و اعتماد متقابل زناشویی است. (افرا، ۱۳۸۹، ۹۴)

خانواده به عنوان با هویت‌ترین نهاد اجتماعی، همواره جایگاه ویژه‌ای در میان نهادهای حقوقی به خود اختصاص داده است. (رفیعی، ۱۳۸۹، ۱۳۳) به موجب آموزه‌های فقهی و بایسته‌های حقوقی، با تشکیل خانواده، حقوق و تکالیف مختلفی میان زوجین و نیز بین پدر و مادر و فرزندان برقرار می‌شود. به‌منظور صیانت از نهاد خانواده، در مورد تکالیف زوجین، ضمانت اجراهای گوناگونی اعم از مدنی و جزایی وجود دارد که می‌تواند عامل پیشگیری از تضعیف این نهاد ارزشمند اجتماعی گردد. (حبیبی تبار، فراهانی، ۱۳۹۴، ۴۹)

۱. «از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.»

بر اساس مقدمات مذکور باید اشعار داشت که حقوق خانواده نسبت به سایر رشته‌های حقوق از اهمیت بسیاری برخوردار است و با توجه به مقتضیات نهاد خانواده به نسبت سایر رشته‌های حقوق، جایگاه والایی دارد. با توجه به اقتضائات نهاد خانواده، طراحی و تصویب مقررات متناسب در این راستا و با هدف حمایت از نهاد خانواده، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

قانون‌گذاری ایران، در این زمینه، از دیرباز با فراز و نشیب‌های فراوانی مواجه بوده است که امروزه در این مشکلات، بیش از پیش احساس می‌شود؛ به نحوی که امروزه بنا به وجود دلایل معدوم، نهاد خانواده تضعیف شده است. (سلمان پور؛ حیدری، ۱۳۹۳، ۸۳)

البته، آمار روز بروز طلاق و مشکلات حاد خانوادگی، همچنین بروز مواردی نظیر ازدواج سفید و طلاق عاطفی، گواهی بر این مدعاست.

پس از انقلاب اسلامی، قانون اساسی، بر رکن خانواده تأکیدات اساسی داشته است و در مقدمه قانون مزبور، خانواده به عنوان «احد بنیادین و کانون اساسی رشد و تعالی انسان، معرفی شده است. (مقدمه قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸)

هم‌چنین در اصل دهم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸ مقرر شده است که «...همه قوانین می‌بایست برای آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق اسلامی و اخلاق باشد».

ازدواج و زناشویی، اساس تشکیل خانواده، موجب ازدیاد نسل و پیاپی اجتماعات بزرگ بشری است (شیخی، ۱۳۸۰، ۸۱) به عبارتی، با ازدواج، برای زوجین «حقوق ایجاد می‌شود. (روشن؛ محمدی رمقانی، ۱۳۹۲، ۱۲۵) و برای آن، تعاریف متعددی ذکر شده است. (ساروخانی، ۱۳۷۰، ۲۳؛ محقق حلی، ۱۳۶۴، ۴۲۸)

از این لحاظ، برای دوام و توسعه این اجتماعات، باید در تحکیم روابط زناشویی و استحکام بنیان خانواده، سعی وافی مبذول داشت. (یاوری، ۱۳۵۷، ۵۱) البته این موضوع، در میان تمامی آیین‌ها، از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. (افرا، ۱۳۸۹، ۹۳)

این نهاد سرنوشت‌ساز، در گذشته، ریشه در آداب، رسوم و دین مردم داشته است. تعدد و کثرت عوامل موثر بر نهاد خانواده، باعث تعدد و تفاوت ارزش‌های حاکم بر خانواده از

جامعه‌ای به جامعه دیگر می‌شد؛ ولی امروزه از یک طرف، با تبدیل جهان به دهکده کوچک بر اثر پیشرفت تکنولوژی و از سوی دیگر، به دلیل تأثیر و تأثر نظام‌های حقوقی از یکدیگر، نظام حقوقی کشورهای در حال توسعه و خصوصاً حقوق اسلامی، تحت تأثیر عوامل حقوقی کشورهای غربی قرار گرفته است.

به عبارت دیگر، تحولات اجتماعی و فرهنگی، حقوق خانواده را به شدت تحت تأثیر قرار داده است. (نیک‌پی؛ پویا، ۱۳۹۱، ۱۳۱)

این تأثیرگذاری بر رژیم حقوقی خانواده، بیشتر از سایر نظام‌هاست؛ زیرا علاوه بر عوامل مذکور، یک سو، روند جهانی‌شدن روابط انسانی بر رویکرد رهایی انسان بر مبنای هنجارهای جوامع غیر، که هرگونه تفاوت در تعهدات و حقوق زوجین در محیط خانواده را نوعی تبعیض می‌داند، تأثیر گذاشته و از سوی دیگر، مطالبات برابری خواهی در جوامع در حال توسعه که بر ظاهر بی‌اسرار است و حقوق و تعهدات متفاوت زوجین را نوعی ستم بر زوجه تلقی می‌نماید، تزلزل در استحکام خانواده و کم رنگ‌تر شدن خصیصه بومی و مذهبی آن را موجب شده است. (باریک‌لو؛ مریخی، ۱۳۹۱، ۲۱)

بر اساس مقدمات مذکور، می‌توان این نتیجه دست یافت که در طراحی مقررات حاکم بر خانواده، در حکم مهم‌ترین نهاد جامعه، قانون‌گذار باید به مصالح گوناگون اجتماعی، خانوادگی و فردی توجه داشته باشد و در سازش میان آنها، کوشش کند.

در این راستا، مقررات شکلی ناظر به دعاوی خانوادگی و نیز اجرای احکام صادره از دادگاه‌های خانواده، حائز اهمیت است؛ زیرا شایسته یا نامطلوب بودن مقررات حاکم بر مرجع رسیدگی‌کننده و شیوه رسیدگی، در میزان اختلافات خانوادگی و فرسایش اجناسی پیش‌بینی شده برای آن، در پیشگیری از تبعات اجتماعی ناشی از اجرای احکام مزبور یا ایجاد معضلات اجتماعی تأثیر دارد. (قبولی درافشان؛ محسنی، ۱۳۹۴، ۱۱۹)

به عبارت دیگر، حوزه خانواده از جهات متعدد با دیگر مباحث حقوقی، تفاوتی شگرف دارد. (مظاهری؛ کله رودی؛ آقاجانی معمار، ۱۳۹۴، ۱۲۳؛ جعفری تبار، ۱۳۸۷، ۱۱۲) و خسارات وارده از سوء مدیریت در این عرصه، خسارات جبران‌ناپذیری را به همراه خواهد داشت.